

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Ключові слова: педагогічний персонал, підвищення кваліфікації, навчання впродовж життя, післядипломна освіта.

Глобалізаційні та інтеграційні процеси, інтенсивний науково-технічний прогрес спричиняють швидкі темпи оновлення знань, що спонукає фахівців до постійного навчання. Основою розвитку безперервної якісної освіти є підвищення кваліфікації. Варто зазначити, що сутність післядипломної освіти полягає у навчанні впродовж життя з метою вдосконалення знань, умінь і компетентностей в інтересах особистісного, професійного, громадянського та суспільного розвитку.

Мета роботи полягає у розгляді існуючих практик підвищення кваліфікації педагогічного персоналу у провідних країнах світу та здійснити порівняльний аналіз з вітчизняною освітньою системою.

Підвищення кваліфікації педагогів у **Франції** відбувається значною мірою на базі інститутів підготовки вчителів I.U.F.M. та академій, що є центром освітньої діяльності певного департаменту. Тривалість усіх періодів післядипломного навчання за кошти бюджету чи підприємства з початку активного професійного життя працівника і до часу виходу на пенсію має становити один рік або 1200 годин, якщо підвищенням кваліфікації не переривається виконання виробничих або службових обов'язків [1]. Особливістю змісту курсів підвищення кваліфікації у Франції є гармонійне поєднання циклу загальноосвітніх, спеціально-предметних і теоретичних дисциплін психолого-педагогічного компонента та використання набутих знань на практиці у шкільному середовищі. Вчителям пропонують широкий вибір курсів із педагогіки, психології та методики. Використовують методи демонстрації педагогічних відеофільмів, моделювання, мікрореконструкції, «міні-курси», рольові ігри, презентації проектів, телекомунікаційні та інформаційні технології тощо.

Заклади післядипломної освіти **Німеччини** (академії підвищення кваліфікації та інститути шкільної педагогіки) пропонують учителям гнучкі, мобільні та динамічні форми навчання, що стимулюють їх професійний розвиток. Серед групових форм професійного розвитку доцільно виокремити: кваліфікаційні атестаційні курси; спеціалізовані проблемні курси й семінари з метою підготовки освітян до освоєння конкретних нововведень у шкільну практику та до виконання нових професійних функцій; предметно-методичні конференції; предметні конкурси та науково-популярні сесії; інформування про найновіші наукові досягнення у конкретному регіоні, правові та організаційні зміни; цикли лекцій; окремі доповіді; симпозіуми та наукові конференції; семінари та курси для підготовки до додаткового екзамену з метою отримання нової спеціальності [1]. Активно розвивається в країні післядипломна онлайн-освіта педагогів. Серед інноваційних форм підвищення кваліфікації в Німеччині виокремлюють модераторство, педагогічне проектування, блочно-модульне навчання, ігрові технології навчання, конкурсний рух тощо.

Локальний, децентралізований характер має організація неперервної педагогічної освіти педагогів у **Великій Британії**. Професійний розвиток учителів загальноосвітніх шкіл забезпечують інституції вищої освіти, університети, центри підвищення кваліфікації при місцевих органах управління освітою, школи [2]. Провідними формами неперервного професійного розвитку є: каскадна форма навчання; форми професійного росту, пов'язані з певним етапом кар'єрного зростання вчителів; шкільні форми підвищення кваліфікації вчителів, зміст яких визначається потребами вдосконалення роботи конкретної школи;

індивідуальне підвищення кваліфікації, що відповідає особистим інтересам та професійним потребам конкретного вчителя.

Післядипломна освіта вчителів у **Греції** здійснюється в різних закладах післядипломної педагогічної освіти за програмами підвищення кваліфікації, які відрізняються за структурою, змістом та терміном навчання. Загалом неперервна освіта педагогічних працівників реалізується за двома основними моделями: *традиційною*, яка підпорядкована інтересам влади у реалізації освітньої політики країни та *інноваційною*, яка враховує інтереси та побажання кожного педагога щодо підвищення його професійного рівня [1]. Сучасна післядипломна педагогічна освіта Греції спрямована на реалізацію концепції неперервної освіти, проектування єдиної системи накопичення навчальних одиниць під час післядипломної підготовки, удосконалення знань та вмінь без відриву від роботи, адаптацію та підтримку молодих учителів. Серед організаційних форм професійного розвитку вчителів: пропедевтичне, періодичне, спеціальне підвищення кваліфікації та перепідготовка.

Підвищення кваліфікації педагогічних кадрів у **Фінляндії** переважно відбувається на базі університетів, академій, навчальних центрів. Слід наголосити, що органи управління освітою у Фінляндії значну увагу приділяють проведенню досліджень у сфері підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Відповідальність за задоволення потреб вчителів з підвищення кваліфікації покладена на місцеві органи, які надають щороку кожному вчителю три обов'язкові дні для професійного розвитку. Разом із тим, вчителі чи директори шкіл самі вирішують, скільки додаткового часу та на який тип професійного розвитку потрібно [2]. Підвищення кваліфікації відбувається в різних формах: адресне, каскадне, спільне (кооперативне) навчання, навчання на власних прикладах.

Педагогічні працівники в **Україні** зобов'язані постійно підвищувати свій професійний розвиток та педагогічну майстерність. Але такий обов'язок урівноважується правом педагогічних працівників на вільний вибір освітніх програм, форм навчання, закладів освіти, установ і організацій, інших суб'єктів освітньої діяльності, що здійснюють підвищення кваліфікації. Як правило, підвищення кваліфікації здійснюється шляхом участі у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо. Окремі види діяльності науково-педагогічних працівників (участь у програмах академічної мобільності, наукове стажування, самоосвіта, здобуття наукового ступеня, вищої освіти) можуть бути визнані як підвищення кваліфікації. Педагогічні працівники мають підвищувати свою кваліфікацію щорічно, а загальна кількість академічних годин для підвищення кваліфікації протягом п'яти років не може бути меншою за 150 годин. Науково-педагогічні працівники можуть підвищувати кваліфікацію за різними формами: інституційною (очна (денна, вечірня), заочною, дистанційною, мережевою), дуальною, на робочому місці, на виробництві тощо. Форми підвищення кваліфікації можуть поєднуватись.

Таким чином, для оновлення української системи післядипломної педагогічної освіти необхідно: нормативно-правове врегулювання професійного розвитку педагогів в Україні; розроблення національної стратегії, що має бути спрямована на підвищення престижу педагогічної діяльності; активізація професійного розвитку освітян із застосуванням новітніх інформаційних технологій; підвищення мотивації педагогів до активного професійного зростання; усвідомлення значущості навчання впродовж усього життя й неперервного професійного розвитку; упровадження неформального та інформального навчання для професійного розвитку педагога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ковальчук, В. 2015. Професійний розвиток вчителів: зарубіжний досвід. URL: <http://education-ua.org/ua/porivnyalna-pedagogika/485-profesijnij-rozvitok-uchiteliv-zarubizhnij-dosvid>
2. Лунячек, В. 2017. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників: тенденції в умовах глобалізації. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. Вип. 49, с. 5-25.